

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ ๒ มาเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ และสำหรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องพัฒนาทางด้านการศึกษาให้สอดคล้องควบคู่กันไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดยคำนึงถึง เรื่องเศรษฐกิจของประเทศประกอบด้วย ทำให้หลักสูตร เศรษฐศาสตร์ เข้ามามีบทบาทในเรื่องของการศึกษามากขึ้นโดยลำดับ ถึงตัวอย่าง เรื่องหนึ่งที่มีการจัดการศึกษาทุกระดับมักจะ เพ่ง เล็งมากที่สุดคือ เรื่องความสูญเปล่า (Wastage) ของการลงทุนทางการศึกษา

จากการสัมมนาที่สำนักงานยูเนสโก (UNESCO) กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๕ ถึง ๑๒ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้พิจารณาเรื่องความสูญเปล่าทางการศึกษาและการสูญเสียเงินลงทุนในระดับประถมศึกษาว่าเกิดจากเหตุสำคัญ ๒ ประการ^๑ คือ

๑. นักเรียนเรียนซ้ำชั้น (The Problem of Repeaters)
  ๒. นักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จ (Dropouts)
- สำหรับประเทศไทยผลิตภาพทางการศึกษา^๒ (Educational Productivity)

---

¹ Kihei Koizumi, and Ikuo Amano, "The Process of Educating Wastage in Primary Education : Japan's Experience", Reprinted from Research Bulletin of the National Institute for Educational Research, (No. 8, 1967).

^๒ ชำรง บัวศรี (ดร.), "จุดมุ่งหมายและนโยบายการวางแผนการศึกษาของประเทศ", การวางแผนการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๒), หน้า ๓๖.

ยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เพราะปรากฏว่ายังมีความสูญเปล่าทางการศึกษาในระดับ
 ประถมศึกษาอยู่เป็นอันมาก แต่เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ
 ของประเทศไทย ซึ่งตามพระราชบัญญัติประถมศึกษาไม่อนุญาตให้นักเรียนที่มีอายุในเกณฑ์
 บังคับออกจากโรงเรียน ดังนั้น ถ้าจะเกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาในระดับประถม
 ศึกษาในประเทศไทย ก็จะต้องเนื่องมาจากการที่นักเรียนเรียนซ้ำชั้นเสียเป็นส่วนใหญ่
 สำหรับจำนวนนักเรียนซ้ำชั้นจะเห็นได้จากตัวอย่างตารางที่ ๑^๑ ซึ่งเป็นสถิตินักเรียน
 ซ้ำชั้นในปีการศึกษา ๒๕๑๒ โดยกองการประถมศึกษากรมสามัญศึกษาเป็นผู้รวบรวมสถิติ
 เรื่องนี้ เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๓ ปรากฏว่ามีนักเรียนตกซ้ำชั้น ในระดับประถมศึกษา
 ตอนต้นสูงถึง ๑๗.๐๒ % (๗๘๖,๒๓๑ คน) ประถมศึกษาตอนปลาย ๘.๘๗ % (๕๘,๓๑๐
 คน) และเฉพาะชั้นประถมปีที่ ๑ ตกซ้ำชั้นถึง ๒๖.๓๓ % (๓๗๑,๕๐๒ คน) ของประชากร
 นักเรียนในชั้นตามลำดับ

จากสถิติข้างต้นจะช่วยให้เห็นได้ว่าในปีหนึ่ง ๆ รัฐต้องสูญเสียเงินลงทุนทาง
 การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาไปเป็นเงินจำนวนมิใช่น้อย ในเรื่องของการจัด
 การศึกษาให้แก่เด็กเรียนที่ตกซ้ำชั้น ซึ่งควรริบพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหาเรื่อง
 นักเรียนเรียนซ้ำชั้นโดยด่วน เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับนี้ได้ผลมากที่สุด คู่มาด้วย
 เงินที่รัฐได้ลงทุนไป

สำหรับการที่จะปรับปรุงแก้ไขนั้น ควรมุ่งที่จะศึกษาถึงเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา
 เรื่องการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนใหม่มากที่สุด และเหตุหนึ่งซึ่งทำให้เกิดปัญหาเรื่องการ
 เรียนซ้ำชั้นของนักเรียนที่เสนอไว้ในรายงานการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทย โดย
 ความร่วมมือระหว่างกลุ่มนักการศึกษาของสหรัฐอเมริกา และของประเทศไทย ก็คือ

¹ Ekavidya Na Thalang, United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Technical Seminar on Educational Wastage and School Drop-outs, on 5-12 September 1966, (Bangkok:UNESCO, 1966).

มีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่มาเรียนอย่างไม่สม่ำเสมอ^๑ ซึ่งจะศึกษาได้จากสถิติการมาเรียนของนักเรียน และในการที่จะศึกษาถึงค่าสถิติการมาเรียนของนักเรียนว่าจะอยู่ในลักษณะใดนั้นสามารถศึกษาได้จากบัญชีเรียกชื่อประจำชั้นของแต่ละโรงเรียน ซึ่งค่าสถิติเหล่านี้จะช่วยชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำได้^๒ นอกจากนี้ยังจะทำให้ผู้บริหารการศึกษาได้ทราบว่าการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ ตามแผนการศึกษาชาติฉบับปัจจุบันนั้นได้มีการสูญเสียไปเนื่องจากการขาดเรียนเป็นจำนวนมากน้อยเพียงไร ควรที่จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาค่าดัชนีทางการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาในเขต ๒ อำเภอ ที่มีสภาพแตกต่างกัน คือ ในเขตอำเภอรพชนคร และเขตอำเภอนองจอก ซึ่งค่าดัชนีที่ทำการศึกษามี ๓ ค่าดังนี้

- ก. ดัชนีการมาเรียนต่อวัน^๓ (Average daily attendance)
- ข. ดัชนีการใช้ประโยชน์โปรแกรมการสอนของโรงเรียน^๔ (Sessional attendance rate)

¹ The Joint Thai-U.S. Task Force on Human Resource Development in Thailand, Preliminary Assessment of Education and Human Resources in Thailand (Thai-American Audio Visual Service, November, 1963), II p. 309.

^๒ ประชุมสุข อชาพรอรุณ (ดร.), คำบรรยายวิชาการสำรวจโรงเรียน (School Survey), แผนกวิชาวิจัยการศึกษา, ปีการศึกษา ๒๕๑๔.

³ National Education Association, NEA Research Bulletin, 43 (No. 1, February, 1965), p. 4.

^๔ ประชุมสุข อชาพรอรุณ (ดร.), คำบรรยายวิชา Educational Statistics and Trends, แผนกวิชาวิจัยการศึกษา, ปีการศึกษา ๒๕๑๓.

ค. อัตราผู้สำเร็จการศึกษา^๑ (Promotion Rate)

๒. เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีทางการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษาตอนปลายในเขตอำเภอพระนคร

๓. เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีทางการศึกษาระหว่างเพศชายและเพศหญิงภายใน อำเภอของทุกระดับในเขตอำเภอพระนคร และเฉพาะระดับประถมศึกษาตอนต้นในเขต อำเภอหนองจอก

๔. เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีทางการศึกษาของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอพระนคร และเขตอำเภอหนองจอก โดยเฉลี่ยทั้งหมด และแยกตามเพศ

๕. หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างอัตราผู้สำเร็จการศึกษากับค่าดัชนีการมาเรียนต่อวัน และดัชนีการใช้ประโยชน์โปรแกรมการสอนของโรงเรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ตอนต้นในเขตอำเภอพระนครและเขตอำเภอหนองจอกเปรียบเทียบกัน

สมมุติฐานของการวิจัย

๑. ค่าดัชนีการมาเรียนต่อวันของนักเรียนในเขตอำเภอพระนคร ควรจะมีค่า ร้อยละ ๑๐๐

๒. ค่าดัชนีการใช้ประโยชน์โปรแกรมการสอนของโรงเรียนของนักเรียนในเขต อำเภอพระนคร ควรจะมากกว่า ๓๒๐ เวลา หรือ ๑๘๐ วัน

๓. ค่าดัชนีการมาเรียนต่อวัน, ดัชนีการใช้ประโยชน์โปรแกรมการสอนของ โรงเรียน และสัมฤทธิ์ผลการเรียน ของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอ พระนคร ควรจะสูงกว่านักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอหนองจอก

๔. ค่าดัชนีการมาเรียนต่อวัน และดัชนีการใช้ประโยชน์โปรแกรมการสอนของ โรงเรียน ของนักเรียนหญิงควรจะสูงกว่านักเรียนชาย

---

^๑ ประชุมสุข อาชวอรุง (ดร.), คำบรรยายวิชา Educational Statistics and Trends, แผนกวิชาวิจัยการศึกษา, ปีการศึกษา ๒๕๑๓.

๕. คำนีการใ้ประโยชน์ไปรแกรมการสอนของโรงเรียนควรมีความสัมพันธ์กับอัตราผู้สำเร็จการศึกษา มากกว่าคณปีการมาเรียนต่อวัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเป็นแบบการศึกษามหภาค (Macro Study) โดยผู้วิจัยทำการศึกษาคาสถิติการมาเรียนของนักเรียนในแต่ละวันตลอดปีการศึกษา ๒๕๑๓, วันที่โรงเรียน เปิดทำการสอน และผลสอบไล่ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในปีการศึกษาเดียวกันนั้น จากสมุดบัญชีเรียกชื่อนักเรียน และ ค. ๒ ก. ของโรงเรียน

การศึกษาคาสถิติการมาเรียนของนักเรียนใช้เลขดัชนีดังนี้

- ๑. คณปีการมาเรียนต่อวัน (Average daily attendance)
- ๒. คณปีการใ้ประโยชน์ไปรแกรมการสอนของโรงเรียน (Sessional attendance rate)
- ๓. อัตราผู้สำเร็จการศึกษา (Promotion rate)

ซึ่งการศึกษาคาดัชนีครั้งนี้ จำกัดอยู่เฉพาะนักเรียนที่มีเวลาเรียนเพียงพอที่จะมีสิทธิ์สอบ คือระดับประถมศึกษาตอนต้นต้องมีเวลาเรียนเกินกว่า ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ของเวลาที่โรงเรียนเปิดทำการสอนให้ และระดับประถมศึกษาตอนปลายต้องมีเวลาเรียนเกินกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ของเวลาที่โรงเรียนเปิดทำการสอนให้ สำหรับค่าคณปีการใ้ประโยชน์ไปรแกรมการสอนของโรงเรียน ทำการศึกษาเฉพาะชั้นเรียนที่เปิดสอนเป็นปกติเท่านั้น ชั้นเรียนใดที่เปิดสอนเฉพาะ เวลาเช้าหรือบ่ายจะไม่นำมาศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นของการวิจัยนี้อาศัยจากบันทึกเวลาเรียนประจำวัน ของนักเรียนในบัญชีเรียกชื่อประจำชั้น และ ค. ๒ ก. ของแต่ละโรงเรียนประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓ ประกอบกันสำหรับบัญชีเรียกชื่อและ ค. ๒ ก. ของบางชั้นเรียนที่ขาดหายไปโดยที่โรงเรียนไม่สามารถจะติดตามมาให้ได้ หรือบัญชีเรียกชื่อของบางชั้นเรียนที่บันทึกเวลาเรียนของนักเรียนไม่ครบตลอดปีการศึกษา หรือที่บันทึกเวลาเรียนของ

นักเรียนในชั้นทุกคนเป็นจำนวนเต็มหมกตลอดทั้งปีการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้
ในการทำการวิจัยครั้งนี้จะไม่นำมาใช้หากำหนดนี้ทางการศึกษา นอกจากนี้แล้วโรงเรียน
ใดที่ปรากฏว่าเลิกกิจการไปแล้วและไม่สามารถจะค้นหาสมุดบัญชีเรียกชื่อ และ ค. ๒ ก.
ให้ได้อีกจะตัดทิ้งไป

ขอสมมติเบื้องต้น

๑. การหาค่าดัชนีทางการศึกษาของนักเรียนโรงเรียนระดับประถมศึกษาครั้งนี้
ผู้วิจัยถือว่า เวลาเรียนและเวลาขาดเรียนของนักเรียนทุกคนที่ปรากฏอยู่ในสมุดบัญชี
เรียกชื่อของแต่ละชั้นเรียนเชื่อถือได้
๒. จำนวนความรู้ที่นักเรียนได้รับจากโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับเวลาเรียน ถ้ามี
เวลาเรียนมากก็ได้รับความรู้มาก ถ้ามีเวลาน้อยก็ได้รับความรู้น้อย

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจจะเกิดความไม่สมบูรณ์เนื่องจาก

๑. นักเรียนอาจจะมาเรียนภายหลังที่ครูเรียกชื่อไปแล้ว ปล่อยให้หายไปโดย
ที่ครูไม่ได้เก็บบัญชีเรียกชื่อภายหลัง
๒. บัญชีเรียกชื่อที่ครูบันทึกไว้ ทำโดยที่ครูไม่ได้ชานชื่อ หรือทำบันทึกเป็น
ประจำวันตามความเป็นจริง แต่เก็บไว้ดังที่หลังโดยอาศัยจากความจำเพื่อให้บันทึกตาม
ระเบียบซึ่งยอมจะเกิดความผิดพลาดได้
๓. ครูช่วยเหลือเด็กบางคนเพื่อให้มีสิทธิ์เข้าสอบ โดยการเพิ่มจำนวนเวลา
เรียนให้

คำจำกัดความ

ความหมายของคำบางคำที่เกี่ยวข้องในการศึกษาเรื่องนี้ คือ

นักเรียนซ้ำชั้น^๑ (Repeaters) หมายถึง นักเรียนที่ยังคงอยู่ในชั้น
เดิม และทำงานแบบเดิมเหมือนกับปีที่ผ่านมา

นักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จ^๒ (Dropouts) หมายถึง เด็ก
นักเรียนที่มาลงทะเบียนเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนในปีหนึ่งปีใด แต่ไม่ได้ศึกษาจนกระทั่ง
สำเร็จตามหลักสูตรของโรงเรียนที่กำหนดไว้ ข้อควรสังเกต นักเรียนซ้ำชั้นต่อไปอาจจะ
เป็นนักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จได้

เวลาเรียน หมายถึง จำนวนครั้งที่นักเรียนมาเรียน และครูได้ทำการบันทึก
ไว้ในบัญชีเรียกชื่อประจำชั้นมีหน่วยเป็นครั้งวัน

เวลาขาดเรียน หมายถึง จำนวนครั้งที่นักเรียนขาดเรียน และครูได้ทำการ
บันทึกไว้ในบัญชีเรียกชื่อประจำชั้น มีหน่วยเป็นครั้งวัน

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการพัฒนาทางการศึกษานั้น เรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การขาดเรียนของ
นักเรียนยูเนสโก (UNESCO) เสนอว่า การขาดเรียน^๓ (Absenteeism) ของ
นักเรียน หมายถึง การสูญเสียสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาไปโดยเปล่าประโยชน์
อันจะเป็นผลให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา ซึ่งสามารถจะวัดเรื่องของความสูญเปล่า
ทางการศึกษานี้ได้จากกรณีที่นักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จ (Dropouts) และ
ความสูญเปล่าทางการศึกษานี้จะมีมากขึ้นถ้าปรากฏว่ามีนักเรียนซ้ำชั้น (Repeaters)

¹ UNESCO, United Nation Educational Scientific and Cultural Organization Technical Seminar on Educational Wastage and School Drop-outs, on 5-12 September 1966, (Bangkok:UNESCO, 1966).

² Ibid.

³ W.L.Kendall, "Statistics of educational in developing countries", An Introduction to Their Collection and Presentation (France : UNESCO, c 1968), p. 18.

เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ก็ยังมีรายงานที่เสนอในการสัมมนาจัดโดยยูเนสโกที่กรุงเทพฯ ของชาวญี่ปุ่น ชื่อ คิเฮอิ โคอิซุมิ และอิคุโอะ อามาโนะ^๑ (Kihei Koizumi and Ikuo Amano) ซึ่งได้พิจารณาความสูญเปล่าทางการศึกษา และการสูญเสียเงินลงทุนทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาว่า เกิดจากเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ

- ๑. นักเรียนเรียนซ้ำชั้น
- ๒. นักเรียนออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จ

นอกจากความสูญเปล่า ๒ ประการนี้แล้ว ยังมีผู้เสนอว่าตามความคิดเห็นของครูหลาย ๆ ท่าน เห็นว่า เหตุที่ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษานั้น ยังมีอีกหลายประการ^๒ เช่น การขาดความสนใจต่อการเรียนของนักเรียน รวมทั้งการที่นักเรียนขาดเรียนบ่อย ๆ และความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นไปอย่างไม่เหมาะสมอีกด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ นักการศึกษาของประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา ได้ร่วมมือกันทำการศึกษาเปรียบเทียบพบว่าประเทศไทยมีอัตราการเลื่อนชั้นของนักเรียนต่ำ เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ตั้งแต่เรื่องของการขาดเรียนของนักเรียน จนกระทั่งถึงการสอนที่ขาดคุณภาพของครู และพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะมีเหตุผลของความล้มเหลวในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ตรงกันหลายประการ ซึ่งมีเหตุผลบางประการที่พัวพันกันดี ก็คือ

- ๑. มีครูที่ไม่มีคุณภาพอยู่ในโรงเรียนเป็น เปอร์เซ็นต์สูง
- ๒. ไม่มีการจัดเตรียมครูไว้เสริมแทนครูที่ขาดสอนหรือออกจากโรงเรียน
- ๓. เด็กที่เข้ามารับการศึกษา มาเรียนไม่สม่ำเสมอเป็น เปอร์เซ็นต์สูง
- ๔. จำนวนวันที่โรงเรียนทำการสอนให้นักเรียนน้อยมาก
- ๕. คำราเรียน, อุปกรณ์การสอน, เครื่องมือในบางวิชาไม่มี

¹ Kihei Koizumi, and Ikuo Amano, "The Process of Eradicating Wastage in Primary Education : Japan's Experience", Reprinted from Research Bulletin of the National Institute for Educational Research, (No. 8, 1967).

² Asian Institute of Educational Planning and Administration, Wastage and Stagnation in School Education, A Pilot Study, (New Delhi, UNESCO, 1965)

๖. มีการจัดระบบของหลักสูตรใหม่ในระยะ ๒ ถึง ๓ ปีที่ผ่านมา แต่โรงเรียนไม่มีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ทางหลักสูตรให้สอดคล้องตาม

๗. มีนักเรียนที่มาจากบ้านที่มีสถานะทางสังคม และ เศรษฐกิจที่ไม่อำนวยเป็นจำนวนมาก

๘. ระบบการให้บริการทางสังคมทำให้ไม่สามารถกำจัดครูที่ไม่มีประสิทธิภาพทางการเป็นครูได้ และการให้การส่งเสริมครูที่มีประสิทธิภาพก็ยังมีไม่เพียงพอ

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนให้สัมฤทธิ์ผลได้นั้นจะต้องอาศัยการปรับปรุงในเรื่องเหล่านี้ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้^๑

นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนวันที่โรงเรียนในประเทศไทยเปิดทำการสอนให้นักเรียนแต่ละปีแตกต่างกันไป การหยุดเรียนระหว่างปีการศึกษาเกิดจากเหตุผลหลายประการ เช่น หยุดวันเสาร์ อาทิตย์, หยุดเนื่องจากโรงเรียนมีการจัดงาน, หยุดทำการสอบ, หยุดเพราะเป็นวันหยุดปกติทางราชการ เป็นต้น สำหรับจำนวนวันที่นักเรียนมารับการสอนจากโรงเรียนประมาณค่าได้ระหว่าง ๕๕ ถึง ๑๗๕ วัน แต่จะทำให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าหมายทางการศึกษาจริง ๆ แล้ว มีผู้เสนอว่านักเรียนควรจะมารับการสอนในโรงเรียนอย่างน้อยที่สุดเป็นเวลา ๑๗๐ วัน ต่อ ๑ ปี แต่ตามหลักฐานที่รวบรวมได้ปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีเวลา มาเรียนไม่ถึง ๑๗๐ วัน^๒

สำหรับในเรื่องการมาเรียนของนักเรียน สถิติของการมาเรียน^๓ (Attendance Statistics) สามารถช่วยให้ทราบได้ว่านักเรียนแต่ละคนมีสถิติของการมาเรียนเป็น

1 The Joint Thai - U.S. Task Force on Human Resource Development in Thailand, Preliminary Assessment of Education and Human Resources in Thailand (Thai-American Audio Visual Service, November, 1963) II, p. 309.

2 Ibid., p. 311.

3 W.L. Kendall, Statistics of educational in developing countries; An Introduction to Their Collection and Presentation, (France : UNESCO, c 1968). p. 34.

อย่างไร ยูเนสโก เสนอว่า สถิติของการขาดเรียนของนักเรียนควรจะได้รับจากบันทึกการมาเรียนของนักเรียน (Attendance records) ดีกว่าที่จะใช้แบบสอบถามสถิติในวันใดวันหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งจะไม่ให้รายละเอียดอะไรได้มากนัก เพราะว่าการมาเรียนของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวัน และมีการขาดเรียนต่าง ๆ กันไป จึงควรจะใช้การบันทึกที่ติดต่อกันไปในระยะเวลาหนึ่ง

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ไมตรี ฐัมชัย^๑ และคณะ ได้ศึกษาถึงเวลาที่สูญหายไป ในระหว่างปีการศึกษา ๒๕๐๖ ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั่วโรงเรียนระดับต่าง ๆ จะมีเวลาสอนนักเรียนมากนักน้อยเพียงใด โรงเรียนมีเวลาสอนจริง ๆ คิดเป็นเวลาประมาณเท่าใด และเวลาเรียนของนักเรียนที่สูญหายไปเนื่องจากการจัดทางวิชาการนั้นต้องสูญหายไปด้วยเหตุใดบ้าง แต่ละกรณีจะมากน้อยเท่าใด ผลการวิจัยพบว่า เวลาที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนเปิดทำการสอนในปีการศึกษา ๒๕๐๖ มีพิสัยจาก ๒๘๑ วัน จนถึง ๒๘๔ วัน แล้วแต่ละโรงเรียน หรือค่าเฉลี่ยเป็น ๒๘๒ วัน โดยมีวันหยุดเต็มทั้งปีระหว่าง ๘๑ วัน ถึง ๘๓ วัน ผลปรากฏว่าจำนวนวันที่โรงเรียนเปิดทำการสอนจริงมีพิสัยจาก ๒๔๓ วัน ถึง ๒๗๐ วัน คือไม่ครบตามที่กำหนด

สำหรับในเรื่องการมาเรียนของนักเรียนนี้ ความเปลี่ยนแปลงและความผิดปกติภายในร่างกายของนักเรียนก็อาจจะเป็นส่วนเหตุของการหยุดเรียนได้ ซึ่งในเรื่องการเปลี่ยนแปลงในร่างกายของเด็กหญิงและเด็กชายในระยะที่เข้าสู่สภาวะวัยหนุ่มสาว (Puberty) ร่างกายจะสร้างฮอร์โมนเพศ เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนประกอบของขบวนการสืบพันธุ์ เด็กหญิงจะเริ่มเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าเด็กชาย คือ เมื่ออายุย่างเข้าอยู่ในระยะ ๑๐ ปี ถึง ๑๔ ปี ส่วนในเด็กชายจะเปลี่ยนแปลงเมื่ออายุประมาณ ๑๓ ปี ถึง

^๑ ไมตรี ฐัมชัย, "เวลาที่สูญหายไปในช่วงปีการศึกษา ๒๕๐๖ ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ", (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗).

๑๖ ปี^๑ นอกจากความแตกต่างในขบวนการสืบทอดแล้ว ในด้านความเจริญเติบโตของร่างกายก็แตกต่างกันด้วย จากรายงานของยูเนสโก ซึ่งทำการเปรียบเทียบความสูงเฉลี่ยของเด็กไทยอายุ ๗ ปี ถึง ๑๖ ปี ตามตารางที่ ๒^๒ ผลปรากฏว่าเด็กชายเด็กหญิงจะมีความสูงเฉลี่ยเท่ากันจนกระทั่งอายุ ๑๑ ปี เด็กหญิงจะเริ่มเปลี่ยนแปลงความสูงเร็วกว่าเด็กชาย จนถึงอายุ ๑๔ ปี พออายุ ๑๕ ปี เด็กหญิงโดยเฉลี่ยจะมีความสูงเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ส่วนเด็กชายยังคงเพิ่มมากอยู่ ซึ่งในระดับอายุนี้โดยเฉลี่ยแล้วเด็กชายกลับจะมีความสูงมากกว่าเด็กหญิง และความสูงของเด็กชายจะยังคงเพิ่มต่อไป ซึ่งเรื่องการเปลี่ยนแปลงในร่างกายเด็กนี้อาจเป็นเหตุให้เด็กป่วย หรือเกิดอาการผิดปกติทำให้เด็กเกิดความรู้สึกแตกต่างจากเพื่อน ๆ ทำให้กระดากอาย ไม่อยากพบปะเพื่อนนักเรียนด้วยกัน อันเป็นเหตุให้ขาดเรียน นอกจากนี้แล้วในด้านของสิ่งแวดล้อมก็อาจเป็นเหตุให้เด็กขาดเรียนได้ เช่น เด็กบางคนโดยเฉพาะเด็กหญิง ในบางกรณีอาจจะต้องช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง คุณเณร ฯลฯ หรือช่วยประกอบอาชีพบ้างในบางโอกาส และก็มีอยู่มากที่เด็กขาดเรียนโดยที่ไม่ป่วย หรือมีกิจธุระจำเป็น แต่ขาดเรียนเพราะไม่พอใจในสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน หรือหนีไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าปัจจุบันมีสถานบริการประเภทต่าง ๆ โรงแรมสพ และสถานเริงรมย์เกือบทุกประเภทเพิ่มขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งเป็นที่ดึงดูดใจเด็ก เพราะเด็กมักจะมีความกระหายอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยที่กำลังย่างเข้าสู่ความเป็นหนุ่มสาว แต่จากการสังเกตและจากคำพูดของครูหลาย ๆ ท่าน รู้สึกว่าเด็กนักเรียนชายจะหนีเรียนมากกว่าเด็กนักเรียนหญิง ซึ่งอาจเป็นเพราะวัฒนธรรมไทยก็ได้ ที่ผู้ใหญ่มักจะอบรมให้เด็กผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในระเบียบมากกว่าเด็กผู้ชาย หรืออีกประการหนึ่งก็คือ สถานที่ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เปิดโอกาสให้เด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง

^๑ พัชรา วิสิตกุล (แพทย์หญิง), "ฮอโรโมนและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอด" วิทยาศาสตร์, ปีที่ ๒๓, เล่มที่ ๑๑ (พฤศจิกายน ๒๕๑๒), หน้า ๑๐๑๒ - ๑๖.

^๒ D.J. Vickery, Comparative Anthropometric Data B-For Use in Thai Schools, (Bangkok : Unesco Regional Office for Education in Asia, 1964), pp.1-2.